

Hva skjer med pengene i Stjørdal?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Stjørdals økonomi fant. Og Stjørdal har en interessant tvist: en vekstkommune ved Værnes som driver tjenestene svært billig og topper kåringene — ikke fordi den vil, men fordi den må.

nr. 6

av 357 kommuner på
Kommunebarometeret (2024) —
Stjørdal er en av landets mest
effektivt drevne kommuner

5,2 %

men sparekontoen er liten —
godt under kommunens eget mål
på 8 %. Bufferen er tynn

~100 mill.

så mye kuttet kommunen i drift i
2024, og fjernet rundt 80 årsverk.
En kommune i hard
innstramming

Tenk på kommunen som en husholdning: Stjørdal «tjener» mindre enn de fleste — kommunen er blant dem med lavest frie inntekter per innbygger i landet, og har bevisst valgt å la være å kreve inn eiendomsskatt. Med en helt vanlig mengde «regninger» (skole, barnehage, eldreomsorg) og lavere inntekt enn snittet, MÅ familien drive nøkternt for å få endene til å møtes. De er blitt veldig gode til å spare — men nettopp fordi de må, ikke fordi de har god råd. Sparekontoen er liten, og de har lånt mye for å bygge nytt. Det er omtrent det som skjer i Stjørdal nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Stjørdal bruker mindre enn forventet på nesten alt — med ett unntak: sosialhjelp

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Stjørdals faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Eldreomsorg og hjemmetjenester	88 mill. mindre	Drives svært nøkternt — kommunens største innsparing
Administrasjon («byråkratiet»)	32 mill. mindre	Slankt, mye drives sammen med nabokommunene
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	30 mill. mindre	Under forventet
Barnehage	12 mill. mindre	Under forventet (lå litt over året før)
Grunnskole	11 mill. mindre	Drives nøkternt — men karakterene er gode (grunnskolepoeng 41,6)
Sosialhjelp m.m.	31 mill. mer	Stjørdals eneste «dyre unntak». Les neste side

Det overraskende: Stjørdal driver de store tjenestene *billigere* enn det befolkningen tilsier. Eldreomsorgen alene koster nesten 90 millioner mindre enn forventet. Men i motsetning til en rik kommune handler dette ikke om at Stjørdal har masse penger til overs — det er motsatt. Kommunen MÅ drive billig fordi inntektene er lave og den ikke har eiendomsskatt. Effektiviteten er påtvunget, ikke valgt.

Regnestykket viser altså at Stjørdal er en **nøktern kommune med ett dyrt unntak: sosialhjelp**. Forbruket der ligger 31 millioner over det forventede. Hvorfor en kommune som ellers strammer inn på alt bruker mer enn forventet nettopp her, handler ikke om at den er raus. Det forklarer vi på neste side.

Hvorfor bruker en nøktern kommune mer enn forventet på sosialhjelp?

Stjørdal driver nesten alt billigere enn forventet. Men på sosialhjelp bruker kommunen mer enn staten forventer. Det handler ikke om at Stjørdal deler ut penger lett. Forklaringen ligger et annet sted — i hvem kommunen har tatt imot.

- **Kommunen har bosatt mange flyktninger fra Ukraina.** I kommunens egen årsrapport for 2024 står det rett ut at merforbruket på NAV «i all hovedsak skyldes utbetalinger til flyktninger fra Ukraina», mens «øvrig sosialhjelp er i balanse». Nyankomne trenger ofte støtte den første tiden, og det slår direkte inn på sosialhjelpsutgiftene.
- **Pengene fra staten kommer på etterskudd.** Den siste bosettingen kom sent i desember, mens tilskuddet kommunen får for å ta imot flyktninger først kommer året etter. Det gir et midlertidig «hull» i regnskapet som ser ut som merforbruk.

Kort sagt: Det er ikke lokal raushet som gjør sosialhjelpen dyr i Stjørdal. Det er i stor grad bosetting av flyktninger — altså forhold kommunen i liten grad bestemmer over selv, og som er pålagt utenfra. Behovet er reelt, og «den vanlige» sosialhjelpen går faktisk i balanse.

Et varsko fra staten: I 2024 førte Statsforvalteren tilsyn med NAV Værnes og fant lovbrudd på tjenesten økonomisk rådgivning: kontoret informerte ikke alle som trengte det om tjenesten, og dokumenterte ikke rådgivningen godt nok — med lange ventetider og for lite ressurser som bakgrunn. Det betyr ikke at kommunen bruker for mye, men at tjenesten som forvalter disse pengene har stått svakere enn de øvrige tjenestene. Kommunen fikk frist til å rette opp innen utgangen av 2024.

Sosialhjelpen er altså ikke et tegn på sløsing, men et speil av at kommunen har tatt imot mange som trenger hjelp den første tiden. Den utfordringen forsvinner ikke ved å kutte — den løses ved å følge opp menneskene bak tallene godt nok.

Effektiv på papiret — men strammere enn det ser ut

5,2 %

sparekontoen («disposisjonsfondet») målt mot årsinntekten — under kommunens eget mål på 8 %

under null

kommunen gikk faktisk i minus i drift både i 2023 og 2024, og snur ikke til pluss før 2028–2029

92 %

kommunens lån tilsvarer nesten en hel årsinntekt — kommunen har bygd mye nytt og lånt mye

Her er den ærlige historien. Stjørdal er *flink* til å drive billig — men det er fordi den må, og det er strammere enn kåringene antyder.

En statlig joker som reddet omsorgsbyggene

Stjørdal har bygd moderne omsorgsbygg — Helsehuset og Fosslia omsorgssenter med plasser for blant annet personer med demens. Vanligvis ville slike bygg gitt mye ny gjeld. Men kommunen var med i et statlig prøveprosjekt («SIO» — staten betalte for omsorgstjenester), og overskuddet derfra **dekket nesten hele kommunens egenandel** av byggene. Stjørdal fikk altså ny eldreomsorg *uten* at gjelden vokste tilsvarende. Det er en viktig grunn til at kommunen både kan ha moderne bygg og drive omsorgen svært billig samtidig.

Hard innstramming og en tynn buffer

Samtidig er hverdagsøkonomien stram. Kommunen gikk i minus i drift både i 2023 og 2024, og nådde ingen av sine tre egne økonomiske mål i 2024. Derfor kuttet Stjørdal rundt 100 millioner i drift og fjernet omtrent 80 årsverk gjennom ansettelsesstopp. Sparekontoen er liten — 5,2 prosent, under kommunens eget mål på 8. Kommunen regner ikke med å gå i pluss igjen før 2028–2029. På toppen kommer at inntekter fra kraft (utbytte fra kraftselskaper) bevisst holdes utenfor regnestykket — så driften er egentlig enda strammere enn topplinjen viser.

Den uutnyttede muligheten: Stjørdal har bevisst valgt å *ikke* kreve inn vanlig eiendomsskatt — det er til og med skrevet inn som et politisk mål. De fleste norske kommuner har eiendomsskatt. Det betyr at Stjørdal har en inntektskilde liggende ubrukt, samtidig som skolene budsjetterer så stramt at de flere steder bryter kravet til antall lærere. Å innføre eiendomsskatt er et helt legitimt politisk valg — og å la være er det også. Men det er et reelt valg, og det bør tas med åpne øyne.

Det ærlige bildet er altså ikke «Stjørdal er en effektiv suksesshistorie uten problemer». Det er en vekstkommune med lave inntekter som driver svært nøkternt fordi den må, har en liten sparekonto og høy gjeld, og som balanserer på en tynn linje mens den venter på å snu økonomien til pluss.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. Stjørdal gikk i **minus** både i 2023 (–2,8 %) og 2024 (–1,9 %), og venter ikke pluss igjen før 2028–2029. (De reviderte tallene for 2025 viser så vidt pluss, +0,9 %, men det er litt usikkert — se den tekniske rapporten.)

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Stjørdal: 5,2 % — under kommunens eget mål på 8 %. Bufferen er tynn.

SIO-prosjektet

Et statlig prøveprosjekt der staten betalte for omsorgstjenester. Overskuddet fra dette dekket nesten hele Stjørdals egenandel av de nye omsorgsbyggene (Helsehuset og Fosslia), så kommunen fikk ny eldreomsorg uten at gjelden vokste tilsvarende.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Stjørdal rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at Stjørdal driver det meste under forventet behov, men sosialhjelpen over.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Stjørdals gjeld tilsvarer rundt 92 % av en hel årsinntekt — kommunen har vokst og bygd mye nytt, men SIO-pengene dempet hvor mye av omsorgsbyggene som måtte lånefinansieres.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan velge å kreve inn på eiendommer. De fleste norske kommuner har den. Stjørdal har bevisst valgt å la være (bare kraftverk og lignende anlegg beskattes) — en mulig inntekt som ligger ubrukt.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Stjørdals egne årsrapporter og budsjetter, statlige tilsyn og kommunerevisjonens rapporter. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Og når sosialhjelp koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing, men at det finnes reelle behov (her: flyktningbosetting) bak tallene. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.